

ték a királytól. Az özvegy kormányzóné azonban a dolognak neszét vévén, a maga tisztjeit, u. m. Teleki Varjasi Jánost és Czira Benedeket Aradra küldte, hogy az ottani káptalan előtt fiát, a királyt, letiltassa az apai örökség eladományozásától s az idegen foglalás ellen óvást tegyen.¹ Ez el- | 1463 járásnak eredménye lett, hogy a nagyasszonytól nem vették el javait, míg élt: de a mint e világot ide hagyta, Mátyás e vidéki birtokainak nagy részébe jó vitézeit, a Jaksicsokat ültette, kiknek nagylaki uradalmához nem sokára Sámson is oda csatoltatott, ép' úgy, mint a szomszédos Csomorkány, Fecskés, Tót-Kutas falvak, melyek lakossága ettől fogva lassanként ráczokkal keveredett meg. Később a falu a Korvin János tulajdonába ment át.²

A falu beltelke valószínűen a Száraz-ér tulsó partján, a mostani falu helyétől északra, feküdt, mint a hol a földből, a 60-as években, sok téglá és cserép törmelékét ástak ki.³

Solt falu.

Soht	1219	Sood	1501	Szód	1656
Soud	1266	Solth	1631	Sod	1657
Solth, Soolth	1408	Solt	1631	Sód	1669
Sood	1488	Szód	1655	Sod	1669

A Solt személynevet, melyen Arpád fiát, a fejedelmet, ismerjük, hajdan nemesek és közren-

¹ A káptalan erről szóló levelé 1463. aug. 9-ről, Orsz. lt. Dl. 15862

² Csánki, i. m. I. 711.

³ Somogyi L. sámsoni ref. lelkész közlése.

düek egyaránt viselték.¹ Amazoktól aztán több helységet is neveztek el.² A szó (szultan) arab származásu és hatalmast jelent,³ melytől a kun szoltan (= király) is eredt.⁴

Hogy a mi falunk alapítója melyik Solt lehetett: adatok hiányában nem tudjuk eldönteni. Birtokosai közt elsőnek a Zács vagy Miskócz nembeli⁵ Miklós nádort találjuk, ki egy itteni lopási ügyben bíraskodott akképen, | 1219 hogy a feleket tüzes vas próbára Váradra küldötte.⁶ Azután, a közbe jött tatárjárás idején, a falu elpusztult és sokáig nem is állott helyre. Idők multán a Kalán nembeli Pósafi Nána főispán és ennek neje említettnek, mely utóbbi az Árpád királyi házzal volt rokon. Ezek minden javaikat, köztük azt a részbirtokukat is, mely a

¹ Példák: Solth pártos főúr 1130 táján (Thurócziánál LXIII.), Solt 1221-ben (Fejérmél VII, I. 204), Solthi Pál fehérmegyei alispán 1431-ben (u. o. X, VII. 351.). — Sahtu szolga, Sotha molnár 1138-ban (Knauz, Mon. Strig. I. 88.) A váradi regestrumban (CCCLXI. §) két egyén viseli e nevet. A besenyőkishasználták. (Marci chronica 68. f.).

² Így Swth, Soth, Solth 1360—1462 a mai Torontál megyében (Borovszky, i. m. II. 530). Solt, Soch 1231—1330-ig Szerém megyében (Csánky, i. m. II. 252. — ma Sót), Zuld 1232. Fejér megyében (Haz. okmt. VI. 24.), Sodou XIV. sz. az esztergomi érsek faluja (Knauz, i. m. II. 659.), Sody 1222-ben, valószínűen Békés megyében (Fejér, i. m. III., II. 122.). Végül a pestmegyei ismeretes Solt falu és Solth-szék 1504-ben a kunok egyik kerülete (Gyárfás, Jász-kunok tört. IV. 719.).

³ Szilády Áron szives közlése.

⁴ Gr. Kuun, Cod. Cumanicus. (A helyi hagyomány Sót-ot a sututól — sajtó — származtatja, mely nevet onnét nyerte volna e hely, mivel az árvíz azt, mint a Tiszához igen közel eső helyet, leginkább sutulta. Pokomándy Gy. H. M. V. term. leírása kzrt, 7. l.)

⁵ V. ö. Wertner, i. m. II. 183.

⁶ Váradi Regestrum, XCII. §.

„Soud földön“ volt, végrendeletileg a margitszigeti apáczáknak hagyományozták.¹ További birtokosai a helynek a Solti nemzetség tagjai voltak, kiket, névszerint, Solti Dávid, László és Péter testvéreket s ezek gyermekeit Zsigmond király, minekutána adomány levelöket megújította, a csanádi káptalan által a birtokba újra beigtatni rendelt. Az uradalomhoz akkor | 1408 Barcz, Kotucz-háza és Kőkényes-falvak, a Solti rév a Tiszán s egy rakás halastó tartoztak, melyek nevei ezek: Ete, Kerek-tó, Laponyag, Sás-ér, Atka, mind két Köveskét-hely, mind három Mély-horgonya, a két Gémes, Hosszu-tó, Solt, Okres, Sár-tó, Sulymos-tó, András-Vesze-helye,² Sár-nyak, Nagy-sár és Kosd,³ melyek nagyobb részt ma is feltalálhatók városunk földrajzában. A birtoktulnyomó része tehát halászó vizekből állott. Solt, mint falu, ez adomány levélben sem említettik. A Solti testvérek azonban idővel szereztek maguknak falvakat is eleget, mert pár évti- | 1431 zeddel később már 14 Csanád megyei községbe igttattják be magokat.⁴ Solt falu maga ez alatt egy részben a Szeri nemzetséget uralta Szerrel, Szentessel, Kutassal s több itteni helyekkel együtt; más része pedig a falunak a Zeleméri családé volt Körtvélyessel, Dóczczal, Anyással, Szeggel (Szegvár), Szelevénnyel stb. egyetemben, mely birtokokra nézve Mátyás király a leleszi convent utján parancsolja meg Zeleméri Mihály- | 1488 nak, hogy azokból testvérének, Zeleméri Mártá-

¹ Fejér, Cod. dipl. IV., III. 315—320.

² Vesze a háló egy neme.

³ Fejér, Cod. X., III. 86, 90.

⁴ Fejér, i. m.

nak, törvényes örök részét adja ki. Mihály ur azonban nem követte a királyi utasítást, miért is testvérével együtt a király elé idéztetett.¹

E közben a Szeri családnak magva szakadt, s birtokai egy részéhez a leány-ágon rokon Bizerei János is jogot tartott, mint ezt Libecz alatt láttuk, s János ur a maga örökségét, ideértve a solti, körtvélyesi, dóczi stb. részbirtokokat, Giberti Keserű István alnádornak eladta száz arany | 1501 forintért, a mint erről a bácsi káptalan által kiállított adás-vételi szerződés tanuskodik.² Annak azonban semmi nyoma, hogy az alnádor birtokba is vette volna a Szeri család javait, miután azok tulajdon jogához a korona tartott igényt.

A falu a Solti-, vagy Hunyadi-halom körül állott; a Tisza vize és a védgát közti hullámtérben, a Tarján végi és a körtvélyesi tiszai utak közt, középen, Török Imre földén. Varga tanár 1895-ben e halmot megásatván, benne teméntelen mészkő és téglátörmelékre talált s kevés ember csontra is. Templomának falai a XVII. században még jóformán fenállottak.³

Somogy-teleke puszta.

Komlósi Ferencz kuriai jegyző birta Füldeáki pusztával együtt, mint a ki azt fia nem léteben leány-ágra akarta hagyni. Az időben Komlós | 1525 tartozékát képezte, de határunkhoz számítható helységek társaságában említetik.⁴

¹ Két levél a leleszi conv. ltárában, Elench. Introd. Stat. P. 284., 1488.

² Orsz. lt. Dl. 21061.

³ Orsz. lt. Act. Neoreg. 366., 24.

⁴ II. Lajos kir. fúsitási engedélye Komlósi számára Haannál, Békés vm. hajd. II. 148.